

## Han van Meegeren, majster falzifikátov

### Umenie ako tovar (Umění jako zboží)

**umenie** : „špecifická forma spoločenského vedomia a ľudskej činnosti, v ktorej sa stvárnjuje skutočnosť a predstavy o nej do umeleckých obrazov pomocou špecifických výrazových prostriedkov vlastných každému druhu umenia. Veľmi úzko súvisí s ostatnými javmi duchovného života spoločnosti (s vedou, morálkou, technikou a pod.). Umenie má svoj historický vývin, svoje druhy a žánre. V súčasnosti hovoríme o týchto druhoch umenia: architektúra, výtvarné umenie, hudba, literatúra, dramatické umenie, ku ktorým sa rozvojom techniky postupne pripájajú ako novodobé druhy umenia aj film, fotografia a v súčasnosti s výskytom nových materiálov aj nové žánre umenia ako je kinetické umenie, holografia apod. Teda druhy umenia nie sú raz navždy dané, ale sa aj menia pod vplyvom nových materiálov, technických vymožeností, ktorými disponuje ľudstvo. Každý umelecký druh a žáner má svoje dejiny a teóriu.“ (Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Estetická výchova pre stredné školy, 2001,s.167)

**tovar** - výrobky ako predmet kúpy a predaja určené na uspokojenie potrieb človeka: priemyselný, spotrebný t., drobný, kusový t., luxusný t.;

**umenie ako tovar** – špecifická forma ľudskej činnosti, stvárnjúca reálie či predstavy jedinca či skupiny osôb prostredníctvom umeleckých hmotných či vizuálnych foriem pomocou špecifických prostriedkov vlastných každému druhu umenia určená prvorado ako výrobok a predmet kúpy či predaja na uspokojenie potrieb človeka za dôvodom zisku

V dnešnej modernej a uponáhľanej dobe, kde ide predovšetkým o to zbohatnúť a nadobudnúť určitej prestíže sa už celkom pretvorila i samotná hodnota umenia, kedysi tak veľmi vznešeného. Od nástupu moderny a následne postmoderny môžeme sledovať regresiu čo sa umenia týka. Väčšine dnešných umelcov ide predovšetkým o to, aby si svojim umeleckým počinom zabezpečili množstvo statkov a na dôležitú funkciu, ktorú umenie ako také nesie sa zabúda. Dôležitou funkciou umenia sa myslí funkcia edukačná, funkcia estetická a idea samotná. Konzumentom umenia, hovoríme o hmotnom umení, napríklad maliarstvo, ide predovšetkým o to, aby si vyzdobili interiér niečím vkusným či umeleckým a nadobudli tým v spoločnosti ale vo svojom vnútornom presvedčení akejsi nepísanej prestíže zaužívaného spoločenského konceptu. Z postu umeleckého diela sa teda stáva len obyčajný produkt spotreby - tovar. Presne tak tomu bolo i v prípade dnes tak obľúbených impresionistov, ktorých diela dnes bežne môžeme vidieť v nástenných kalendároch v interiéroch umelecky nevzdelaných ľudí. Stalo sa to, že takýto ľudia si začali osvojovať tie najznámejšie a najpopulárnejšie diela práve prostredníctvom komercializácie, v ktorej nejde o to vyzdvihnúť dielo autora alebo snáď nejakým spôsobom vzdelat konzumenta ale čo najviac zarobiť na niečom čo je žiadané. Konzument uspokojí svoju potrebu, predajca i nakladateľ na tom zbohatnú, no esencia umenia sa stráca.

Iné je to však u falzifikátov, ktoré sa vystatujú presným detailným napodobením uznávaného originálu. Prečo by teda dve úplne identické diela mali mať odlišnú hodnotu ak sú od seba nerozlíšiteľné? Môžeme tu byť konfrontovaní s otázkou originality, no treba vziať do úvahy, že síce myšlienka sa preberá z originálu, no prevedenie akým je namaľovaný falzifikát je zas a znovu jedinečná záležitosť. Tieto fakty si veľmi dobre uvedomoval i jeden z najznámejších majstrov falzifikátov – Han van Meegeren. Narodil sa v roku 1889 a už ako dieťa inklinoval k umeniu. Otec ho však od umenia odhovárať s argumentom, že umením sa neuživí, tak ho prinútil študovať architektúru i napriek tomu, že mladý Han odjakživa veľmi rád maľoval. Architektúru však nakoniec ani nedoštudoval a rozhodol sa v Delfte, rodnom meste Vermeera študovať maľbu u učiteľa, ktorý uznával diela starých klasických majstrov výtvarného umenia. Tak sa Meegerenovým hlavným objektom stali Vermeerove diela. Po štúdiu si Han zakladá rodinu a živí ju vyučovaním maľby a komerčnou kresbou plagátov, pohľadníc a portrétov. Preslávi sa najmä maľbami vysokej zvery z obory holandskej princeznej Juliany. No kritika ho odsudzuje a tvrdí, že mu chýba originalita. To sa nadaného umelca dotkne a chce dokázať svetu čo ňom je. V roku 1932 sa teda zatvorí na šesť rokov v ateliéri a učí sa starým technikám, zloženiu farieb a začne používať i staré plátna, ktoré premaľováva, dokonca svoje diela pečie v trúbe, len aby vytvoril dokonalú napodobeninu. V Hanovi sa prejaví jeho talent a začne predávať falzifikáty Vermeerových diel, ktoré zmizli z galérii a preto sa nikto nemôže dokázať, že ide o podvod. Jeho falzifikát diela Kristus a cudzoložnica predá dokonca samotnému Hermannovi Goringovi, no práve tento obchod sa mu nakoniec stane osudným. V roku 1946 je zatknutý za kolaboráciu a predaj holandských kultúrnych hodnôt. Väzeniu sa teda vyhne iba jediným spôsobom a tým je pravda. Na konci procesu je však veľmi dobre známy Meegeren obdivovaný verejnosťou i kráľovnou Julianou najmä vďaka tomu, že oklamal i nenávideného Goringa. Je teda odsúdený len na rok väzenia, no umiera na infarkt. Jeho meno sa však stne uznávanou značkou a po smrti majú jeho vlastné obrazy i jeho falzifikáty nakoniec obrovskú cenu. Za celý jeho život si teda predajom falzifikátov zarobil v prepočte 570 000 000 Kč, vlastnil 15 usadlostí a 52 domov. Už v jeho epoche prišiel totiž na to, že jediná vec čo ľudia chcú je vlastniť umenie, no nejde im o jeho podstatu a myšlienku ale o určitú prestíž a tak sa teda z Meegerenových premalieb Vermeera stáva v prvom rade spotrebný tovar.